

WSTĘP

Okres pandemii COVID-19 to nie tylko czas poczucia zagrożenia dla zdrowia i stabilności życia¹, ale także mobilizacji w walce o możliwie jak najszybszy powrót do rzeczywistości nieoscyłującej wokół medycznych dyskursów, kwarantann i lockdownów. Jedną z grup, które szczególnie skoncentrowały się na walce z pandemią i jej konsekwencjami, są bez wątpienia naukowcy². I nie chodzi tu tylko o medyków i chemików pracujących nad nowymi terapiami czy biologów i genetyków tworzących nowocześniejsze szczepionki³. Bardzo wielu przedstawicieli innych dziedzin i dyscyplin odłożyło w czasie realizowane przez siebie projekty, aby podjąć badania, których wyniki mogą pomóc społeczeństwu przycięcionemu ciężarem czasu pandemii⁴. Także

¹ S. Kimhi, M. Hadas, E. Yohanan, A. Bruria, Resilience and demographic characteristics predicting distress during the COVID-19 crisis. *Social Science & Medicine*, 265, 113389 (2020).

² H. Mandal, Mobilizing the research ecosystem for scientific advances towards positive impact in the context of the COVID-19 Pandemic. *Turkish Journal of Medical Sciences*, 50, s. 485–488 (2020).

³ D. Soled, S. Goel, D. Barry, P. Erfani, N. Joseph, M. Kochis, N. Uppal, D. Velasquez, K. Vora, K.W. Scott, Medical student mobilization during a crisis: Lessons from a COVID-19 medical student response team. *Academic Medicine: Journal of the Association of American Medical Colleges*, 95, s. 1384–1387 (2020); E.J. Wherry, E.M. Jaffee, N. Warren, G. D'Souza, R. Ribas, How did we get a COVID-19 vaccine in less than 1 year? *Clinical Cancer Research*, 27, s. 2136–2138 (2021).

⁴ M. McMahan, M. Creatore, E. Thompson, A.M. Lay, S.J. Hoffman, D.T. Finegood, R.H. Glazier, The promise of science, knowledge mobilization, and rapid learning systems for COVID-19 recovery. *International Journal of Health*

i pedagogzy włączyli się w te działania. Powstały liczne opracowania dotyczące metodyki nauczania zdalnego, mające pomóc nauczycielom i rodzicom⁵. Badano też na masową wręcz skalę nauczycieli, poznając ich doświadczenia i problemy⁶. Wreszcie do udziału w studiach naukowych zaproszono także uczniów, czyli tych, których czas pandemii dotknął wyjątkowo mocno. Pytano ich o wiele kwestii, od samopoczucia⁷ po efektywność nauki⁸. My skoncentrowaliśmy się na procesie uczenia się, a książka ta jest finalnym raportem z naszych badań, które rozpoczęły się wraz z pierwszym lockdownem w Polsce.

Do podjęcia badań nad procesem uczenia się w czasie pandemii zaprosiła nas firma VULCAN – największy w Polsce *edutech* z innowacyjną ofertą aplikacji chmurowych dla szkół i przedszkoli oraz 30-letnim doświadczeniem we wsparciu placówek oświatowych.

Services, 51, s. 242–246 (2021); J.M. Chowdhury, M. Patel, M. Zheng, O. Abramian, G.J. Criner, Mobilization and preparation of a large urban academic center during the COVID-19 pandemic. *Annals of the American Thoracic Society*, 17, s. 922–925 (2020).

⁵ K. Mukhtar, K. Javed, M. Arooj, A. Sethi, Advantages, limitations and recommendations for online learning during COVID-19 pandemic era. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36, s. 27–31 (2020).

⁶ N. Ozamiz-Etxebarria, N.I. Mondragon, J. Bueno-Notivol, M. Perez-Moreno, J. Santabarbara, Prevalence of anxiety, depression, and stress among teachers during the COVID-19 pandemic: A rapid systematic review with meta-analysis. *Brain Sciences*, 11, 1172 (2021).

⁷ Y. Li, A. Wang, Y. Wu, N. Han, H. Huang, Impact of the COVID-19 pandemic on the mental health of college students: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 12, 669119 (2021); J. Deng, F. Zhou, W. Hou, Z. Silver, C.Y. Wong, O. Chang, A. Drakos, Q.K. Zuo, E. Huang, The prevalence of depressive symptoms, anxiety symptoms and sleep disturbance in higher education students during the COVID-19 pandemic: A systematic review and meta-analysis. *Psychiatry Research*, 301, 113863 (2021).

⁸ M. Alawamleh, L. M. Al-Twait, G.R. Al-Saht, The effect of online learning on communication between instructors and students during Covid-19 pandemic. *Asian Education and Development Studies* (2020).

VULCAN jest także operatorem jednego z najpopularniejszych dzienników elektronicznych – UONET+, i to właśnie przez ten dziennik dotarliśmy do kilku tysięcy uczniów, badając to, jak uczyli się przed pandemią, w jej trakcie (gdy nauczanie było zdalne), a także jak chcieliby się uczyć, gdy pandemia się zakończy. Tym samym nie tylko uchwyciliśmy empirycznie ten kluczowy moment, gdy wszyscy polscy uczniowie pozostawali w domu, ale także zarysowaliśmy obraz ich wcześniejszych praktyk poznawczych oraz (co najważniejsze!) wychwyciliśmy ich potrzeby dotyczące tego, jak powinien być zorganizowany proces formalnego uczenia się, gdy pandemia się już zakończy.

W książce tej nie prezentujemy jednak tylko wyników naszego projektu i jego metodologii. Choć są to kwestie kluczowe, omawiamy je dopiero w ostatnim, piątym rozdziale. Wcześniej staramy się zarysować teoretyczne fundamenty naszego przedsięwzięcia. I tak w pierwszym rozdziale ukazujemy dynamikę cyfrowego świata ucznia, w drugim – teorie uczenia się wspomagane technologicznie, w trzecim natomiast opisujemy proces kształtowania kompetencji cyfrowych. To teoretyczna baza, która z jednej strony ukonstytuowała nasze metodologiczne podejście, a z drugiej stanowiła punkt-odniesienie interpretacji zebranego materiału, którą przedstawiamy w kończącej książkę dyskusji. Jednak między częścią teoretyczną a empiryczną umieściliśmy jeszcze jeden (czwarty) rozdział. To bardzo ważny fragment lokujący się właśnie między teorią i empirią – omawiamy w nim, bazując na dostępnych raportach i opracowaniach, zmiany, jakie zaszły w polskiej edukacji w czasie pandemii COVID-19.

* * *

Pragniemy w tym miejscu podziękować wszystkim Uczennicom i Uczniom biorącym udział w badaniu. To dzięki Wam i dla Was był ten projekt. Dziękujemy także firmie VULCAN, a szczególnie dyrek-

torowi pionu marketingu Janowi Koziarskiemu, za zainicjowanie naszych działań i za ich koordynację. Szczególne podziękowania składamy na ręce władz Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: Pani Dziekan prof. dr hab. Agnieszce Cybal-Michalskiej oraz Panu Prodziekanowi ds. Wydawniczych prof. UAM dr. hab. Waldemarowi Segietowi, którzy podjęli starania, aby raport ten wydać w formie książki. Za merytoryczne wsparcie dziękujemy Recenzentce i Recenzentowi prof. APS dr hab. Agnieszce Koniecznej oraz prof. UZ dr. hab. Mirosławowi Kowalskiemu. Wielkie wyrazy wdzięczności kierujemy także do osób działających na rzecz wydania tej książki z ramienia Wydawnictwa Naukowego UAM – bardzo doceniamy to, że Wydawnictwo także zmobilizowało siły, aby włączyć się w walkę z pandemią, opracowując manuskrypt w co najmniej ekspresowym tempie.